

DETALJPLAN, HOLMSUND 2:65 M.FL. (UMEÅ HAMN), UMEÅ KOMMUN

En miljöbedömning ska göras för detaljplanen enligt plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Planens beteckning:	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl.
Planens syfte:	Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för hamnverksamhet och allmänhetens tillgång till färjeläge och vissa besöksmål. Syftet är också att säkerställa kopplingen mellan hamnen och Holmsund gällande trafik (framförallt de hållbara färdsattnen), en god dagvattenhantering samt att inte riksintresset för kulturmiljö blir påtagligt skadat.
Existerande planer:	Hamnområdet regleras idag i flertalet detaljplaner som alla avses ersättas med ny detaljplan. Se bilaga.
Genomförda miljöbedömningar/ miljöutredningar:	Området är sedan tidigare ianspråktaget för hamnverksamhet (Umeå hamn) vilken avses utvecklas. För de åtgärder som inom närtid är aktuella söks tillstånd enligt miljöbalken. Som underlag till dessa tillstånd görs miljöutredningar. De planerade ut- och ombyggnationerna i Umeå hamn sker etappvis och tillstånd söks i två fristående ansökningar; Etapp Öster för vilken dom erhöles den 26 juni 2020 i mål M 2004-19 och föreliggande ansökan avser etapp 1 och 2.

Beslut

Planen bedöms innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning enligt kapitel 6, miljöbalken (1998:808), ska därför genomföras.

Miljöbedömningen ska ha ett innehåll som följer av miljöbalken (kapitel 6, § 11, 12 och 16). Eftersom detaljplanen tas i anspråk för verksamhet som kan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt plan- och bygglagen (kapitel 4, § 34, andra stycket) ska miljöbedömningen också uppfylla kraven i miljöbalken (kapitel 6, § 35, 37 och 43.)

I planbeskrivningen ska faktorer med risk för miljöpåverkan behandlas, utöver faktorer som leder till att en miljöbedömning ska göras, enligt plan- och bygglagen (kapitel 4, § 34, andra stycket), se bilaga.

Genomgången i bilagan visar också att dagvattenhantering, påverkan på fågellivet med kompensationsmöjligheter och kompensationsmöjligheter för marina värden ska utredas.

Motiv till beslut

Behovsbedömningen grundas på bifogad genomgång av planens miljöpåverkan.

Enligt genomgången finns det för flera faktorer anledning att anta att det finns risk för betydande miljöpåverkan och planen kan därför antas medföra betydande miljöpåverkan.

- Det finns anledning att anta att planen medför negativ påverkan på riksintresse för yrkesfiske och kulturmiljövård.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm för berörda vattenförekomster kommer att överskridas.
- Det finns anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för berörda vattenförekomster.

Detta beslut har fattats av planchef Clara Ganslandt med planhandläggaren Johanna Söderholm som föredragande. Beslutet är godkänt i kommunens elektroniska system och har därför ingen underskrift.

Sammanfattning

	Ja	Nej	Kommentar, positivt och negativt
Risk för betydande miljöpåverkan kan antas enligt bedömningskriterier i miljöbedömningsförordningen § 5 (se tabell nedan).	X		
Syftet är att planområdet får tas i anspråk för någon av de verksamheter som nämns i PBL kapitel 4 kap, § 34, andra stycket. Genomförande av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan på grund av detta.	X		Industriändamål, den samlade verksamheten i hamnområdet kan antas medföra betydande miljöpåverkan.
Betydande påverkan kan antas på Natura 2000.		X	
Påverkan kan antas på områden av riksintresse enligt miljöbalken, kapitel 3 eller 4 (för § 8, Natura 2000, se ovan).	X		Kan direkt påverka riksintresset för yrkesfisket negativt. Kan påverka angränsande riksintresse för kulturmiljövården (Västerbacken) negativt. Riksintressen för farled, hamn, väg och järnväg är förenliga med syftet med detaljplanen och kommer att skyddas av detaljplanen.

Ja på någon punkt 1–3: Miljöbedömning ska göras.

	Ja	Nej	Kommentar
Riksintresseanalys för kulturmiljö kommer att upprättas.	X		Planområdet gränsar till riksintresseområde för kulturmiljövård (Västerbacken Holmsund) enligt 3 kap 6§ miljöbalken.

Identifiering av omständigheter enligt miljöbedömningsförordningen

Risk för miljöpåverkan leder till att faktorn ska behandlas i planbeskrivningen. Betydande påverkan leder till att faktorn dessutom ska behandlas i miljöbedömning. Inom parentes anges vilken punkt i miljöbedömningsförordningen (§ 5) faktorn framför allt kan hänföras till.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
Påverkan på existerande miljö				
Den befintliga miljöns känslighet (8)			X	Den del av planområdet som är vatten är känslig för påverkan genom grumling och utsläpp av olika ämnen, vid etablering av området och sedan från verksamheter i området. Planen ger också förutsättning för ökad fartygstrafik, vilket kan ge upphov till utsläpp av olika ämnen, svallvågor som orsakar erosion och immission av ljud som påverkar fiskars och andra organismers fortplantning och övriga livsvillkor.
Kulturmiljö (8)			X	Planområdet gränsar till riksintresseområde för kulturmiljövård (Västerbacken Holmsund) enligt 3 kap 6§ miljöbalken.
Landskaps-/stadsbild (8)	X			Området är sedan tidigare in- språktaget för hamnverksamhet (Umeå hamn) vilken avses utvecklas. Landskapsbilden bedöms dock inte förändras nämnvärt, men hänsyn till omgivningen ska tas i detaljplanen.
Rekreatiomsområde (8)		X		Området är ett populärt utflyktsmål för bland annat ornitologer, även om tillgängligheten till området är begränsad av säkerhetsskäl, begränsningen kommer sannolikt att öka med den nya planen.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
Tyst/ostörd miljö (8)	X			
Grönyta i tätort (8)	X			
Naturmiljö (land och vatten) (8)			X	Risken gäller främst den del av planområdet som är vatten, se "Den befintliga miljöns känslighet" ovan. Landmiljön har betydelse för fågellivet, främst som rastlokal. En utredning av påverkan på fågellivet behöver göras.
Skyddade områden, inklusive Natura 2000 (9)	X			
Strandskyddsområde (1d)		X		Hamnverksamhet är en sådan verksamhet som kan vara ett särskilt skäl som får beaktas vid upphävande eller dispens från strandskyddsreglerna, enligt miljöbalken 7:18 p. 3.
Påverkan på ekosystemtjänster (8)			X	Matproduktion: fisk, oklart hur stor påverkan får, men eftersom det är av riksintresse för yrkesfiske bedöms risken vara betydande. Rekreativsmöjligheter: risk att utflyktsmål för fågelskådning med mera påverkas.
Grundvatten, inklusive vattenskyddsområde (8)	X			
Kan planen medföra att miljö kvalitetsnorm kommer att överskridas? (8)			X	Planen kan medföra att berörda vattenförekomster får försämrade miljöstatus eller inte kommer att uppnå fastställt kvalitetskrav. Se nedan.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
Kan planen medföra att vattenförekomst får försämrad miljöstatus eller inte kommer att uppnå fastställt kvalitetskrav? (8)			X	Österfjärden VISS EU_CD: SE634200-20203 samt Fjärdgrundsområdet VISS EU_CD: SE636570-203590, bedömning i bilaga 2.
Påverkan från existerande förhållanden				
Verksamheter som medför risk för miljö och hälsa, i eller i närheten av planområdet (2)		X		Utsläpp vid driftsstörningar från massafabriken i Obbola kan utgöra en risk för hälsa för personer som vistas inom planområdet, gäller arbetande, resenärer och övriga som vistas inom planområdet. Avståndet mellan massafabriken och planområdet gör att risken inte bedöms som betydande.
Buller från omgivning (2)	X			
Förorenad luft (2)	X			
Elektromagnetiska fält (2)	X			
Förorenade områden (2)			X	Inom området finns sedan länge ett antal verksamheter där det kan antas att det är förhöjd risk för markföroreningar. Största delen av området består också av fyllnads-massor, utfyllnaden har gjorts under en lång tidsperiod och dokumentation av fyllnadsmassorna är ofullständig.
Radon i mark (2)	X			
Geologi/hydrologi (2)	X			
Skredrisk (2)	X			Hamnområdet utgörs till stora delar av utfylld mark.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljöpåverkan	Kommentarer
Översvämningsrisk (2)		X		Skyfallskartering visar att avgränsade områden inom större delen av hamnområdet (uppskattningsvis cirka 50% av markytan) riskerar att översvämmas upp till 30 cm (vid enstaka platser upp till 0,5 meter) vid 100 års regn (med klimatfaktor). Framtida översvämningsrisk inom planområdet behöver hantteras i planarbetet.
Lokalklimat (2)	X			
Ljuförhållanden (2)	X			
Ändrad påverkan till följd av klimatförändringar (2)		X		Se "översvämningsrisk" ovan.
Påverkan på grund av aktiviteter eller förändringar som planen medför (även påverkan på omgivning)				
Verksamhet eller åtgärd som planen ger förutsättning för (3)			X	Hamnverksamhet, inklusive lagring av stora mängder brännbara och explosiva varor (Sovesoverksamheter). Muddring och utfyllnad av vattenområden.
Ändrad trafiksituationen inom och utom planområdet (3)			X	Utökning av hamnverksamheten med ökad trafik genom Holmsund och förbi Obbola. Betydande risk på grund av att ökningen till stor del blir tunga fordon, som delvis transporterar farligt gods.
Ianspråktagande av mark, vatten och andra resurser (3)	X			
Alstrande av avfall (3)		X		Färjetrafiken och verksamheterna i hamnen alstrar var för sig avfall.

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
Alstrande av föroreningar och störningar (3)			X	Betydande risk att verksamheterna inom hamnområdet och anlöpande båtar alstrar föroreningar och störningar, till vatten och luft. Den betydande risken innefattar ämnen, partiklar och ljud. Risk för lukt och störande ljus.
Spillvattenhantering (3)	X			Utanför verksamhetsområde för spillvatten, hamnen är ansluten till kommunalt avlopp genom avtal.
Dagvattenhantering (3)			X	Betydande risk att förorenande ämnen från verksamheterna inom hamnområdet hamnar i dagvatten. Hanteringen av dagvattnet behöver utredas. Utanför verksamhetsområde för dagvatten.
Förändringar som påverkar klimatet (3)		X		Planen ger direkt förutsättning för ökad båt- och vägtrafik vilket kan ge ökade utsläpp av växthusgaser. Indirekt ger planen förutsättning för överflyttning av gods från väg till båt vilket kan ge minskade utsläpp av växthusgaser.

Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
		X	<p>Planen ger möjlighet till hantering och lagring av stora mängder farligt gods, inklusive brandfarligt och explosivt, vilket medför betydande risk i kringliggande bostadsområden. Stora mängder hanteras i existerande verksamheter och den nya planen kommer att ge möjlighet till utökade mängder. Denna risk gäller boende i angränsande områden, resande som passerar planområdet, arbetande i området och övriga som vistas i området.</p> <p>Planen kommer också medföra ökad trafik genom Holmsund och utanför Obbola och vidare in mot Umeå. Detta medför ökad olycksrisk för trafikanter och boende längs trafikleder. Den ökade risken gäller speciellt trafik med farligt gods, på väg och på järnväg.</p>
		X	<p>Planen ger möjlighet till hantering och lagring av stora mängder farligt gods, inklusive brandfarligt och explosivt, vilket medför betydande risk för miljön. Stora mängder hanteras i existerande verksamheter och den nya planen kommer att ge möjlighet till utökade mängder. Risken gäller både vid lagring i hamnen, vid transport på båt, väg och järnväg och vid omlastning.</p>
		X	<p>Hantering av gods riskerar leda till utsläpp av ämnen och stoft farligt för människors hälsa, främst för personer som vistas i eller passerar genom området.</p>

	Ingen eller liten risk för miljöpåverkan	Risk för miljöpåverkan	Risk för betydande miljö-påverkan	Kommentarer
Risk för miljön till följd av andra omständigheter (7)		X		Hantering av gods riskerar leda till utsläpp av ämnen och stoft farliga för miljön.

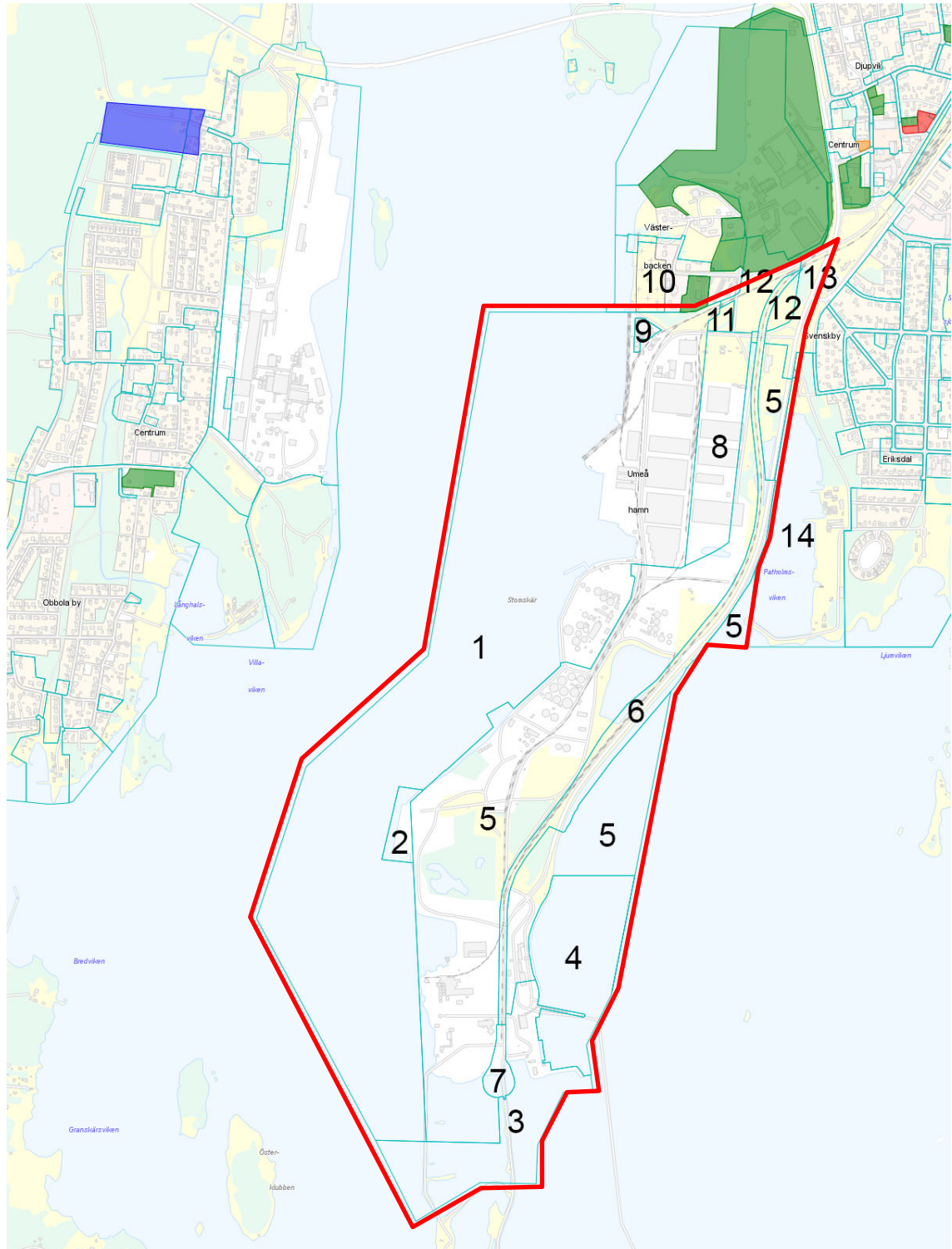
Planen	Ja	Nej	Kommentar, positiv och negativ påverkan
Anges förutsättningar för verksamhet eller åtgärder som självständigt kan antas medföra betydande miljö-påverkan? (1a)	X		Hamnverksamhet, se miljöprövningsförordningen 24:1. Återvinning av land från havet, se bilaga 3 till förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar.
Har planen betydelse för de miljöeffekter andra planer eller program medför? (1b)	X		Planen kan ha negativ betydelse i närområdet genom ökade transporter, i ett större perspektiv kan planen ha en positiv betydelse genom att ökad båttrafik kan avlasta vägtrafik och därmed minska behov av utbyggnad av vägar.
Har planen betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integrationen av miljöaspekter i övrigt? (1c)	X		Planen kan främja hållbara transporter genom överflyttning av gods från vägtransport till båttransport.
Har planen betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen? (1d)		X	
Går det att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna? (4)	X		
Behöver en kompensationsutredning för ekologiska värden göras för planen? (4)	X		I den utredning av påverkan på fågellivet som behöver göras ska ingå en utredning av kompensation för dess värden. I en separat utredning behöver utredas om påverkan på det marina livet bör och kan kompenseras.

Planen	Ja	Nej	Kommentar, positiv och negativ påverkan
Har planens miljöeffekter gränsöverskridande egenskaper? (5)		X	Planen ger visserligen förutsättning för båttrafik som angör hamnar utanför Sverige, men varken trafikens natur eller omfattning kan antas förändras så att miljöeffekterna ändras i dessa hamnar.
Är planen förenlig med folkhälsomålen? (1c)	Ja		
Är planen förenlig med miljömålen? (1c)	Planen kan försvåra möjligheten att uppfylla miljömålen för <i>Levande hav</i> . Uppfyllandet av miljömålet <i>Begränsad miljöpåverkan</i> kan försvåras genom ökad trafik och underlättas genom att trafik för över från landsvägstrafik till mindre klimatpåverkande fartygstrafik.		

Bilaga 1

GÄLLANDE DETALJPLANER

Hamnområdet regleras idag i flertalet detaljplaner som alla helt eller delvis avses ersättas med ny detaljplan.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplan
Telefon: 090-16 64 90
Fax:
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

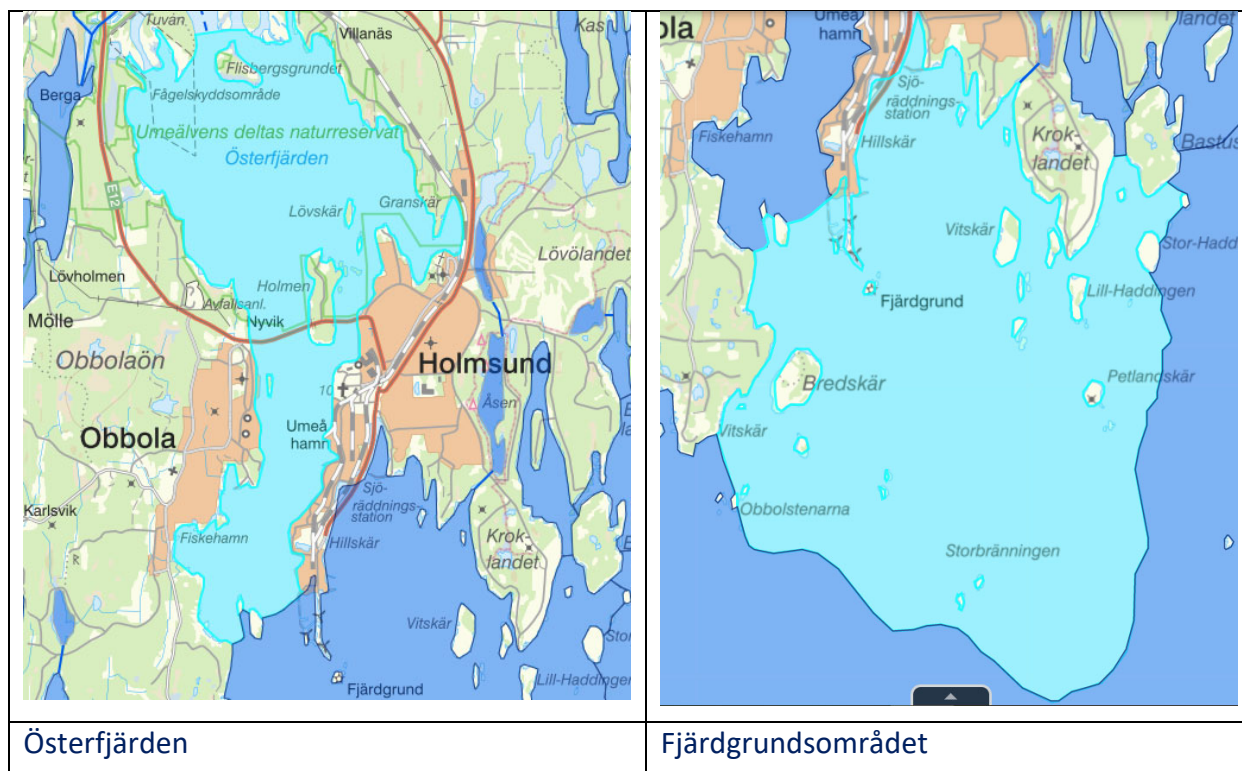
Gällande detaljplaner. Ungefärligt planområde markeras med rött (OBS! farleden ska vid behov säkerställas).

Laga kraft datum	Nr. på karta	Planbe-teckning	Namn	Reglering för aktuell del
1955-04-22	11	P-HO-A1-2	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde	hamn, upplag
1964-05-13	12	P-HO-A1-20	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet samt järnvägsområdet	Storindustri
1967-10-16	8	P-HO-A1-31	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet	storindustri, allmänt ändamål, park
1967-12-11	1	P108-1968	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde	hamn, upplag, vattenområde, järnväg
1971-07-26	14	P-HO-A1-45	Detaljplan (stadsplan) för området mellan Patholmsviken och Ljumviken	hamn
1974-05-13	5	P85-1974	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde samt södra delen av industriområdet	allmänt ändamål, industri, vatten
1983-03-23	10	P48-1983	Detaljplan (stadsplan) för kyrkogårdsområdet m.m.	kyrka, begravning, allmänt ändamål, bostäder, samlingslokaler
1995-04-13	13	P-95-8	Detaljplan för ny E12/Sågverksgatan	natur, vägar
1996-10-28	9	P96-101	Detaljplan för Umeå hamn 2:3 m.fl.	djurfodertillverkning
2003-06-04	3	P03-188	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl	Hamn, öppet vattenområde
2004-11-16	2	P04-235	Detaljplan för del av Holmsund 2:65	hamn
2011-10-26	6	P11-42	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl	järnväg, väg
2019-01-14	7	P2019-2	Detaljplan för Holmsund 2:65 och del av 2:1	hamn, trafik
2020-07-22	4	P2020-11	Detaljplan för del av Holmsund 2:65	hamn (på land och vatten)

Bilaga 2

DETALJPLAN FÖR HOLMSUND 2:65 – PÅVERKAN PÅ VATTENFÖREKOMST

1 Vattenförekomster: Österfjärden VISS EU_CD: SE634200-20203 samt Fjärdgrundsområdet VISS EU_CD: SE636570-203590.

Statusen och miljö kvalitetsnormerna för de två vattenförekomsterna är i huvudsak likalydande. Väsentliga skillnader beskrivs i texten nedan.

Punkt 2 till 4 nedan är sammanfattning av uppgifter enligt VISS.

2 Nuvarande status

Ekologisk status: Måttlig

Kemisk status: Uppnår ej god

3 Riskklassificering och miljöproblem som orsakar riskklassningen

Den ekologiska statusen har bedömts till måttlig med tillförlitlighet 1 - låg. Klassningen baseras på miljökonsekvenstyperna Övergödning och Miljögifter (Särskilt förorenande ämnen), där båda visar på måttlig status.

För Fjärdgrundsområdet har miljökonsekvensen Övergödning bedömts till god status. För Österfjärden har miljökonsekvenstypen Övergödning expertbedömts till måttlig status baserat på kvalitetsfaktorn Växtplankton. Kvalitetsfaktorn Växtplankton har expertbedömts till måttlig status utifrån satellitdata på klorofyll. Klassningen bedöms som osäker. Mätdata på Näringsämnen visar på hög status. Enligt vägledningen gjordes en rimlighetsbedömning och då näringsämnen inte är den känsligaste kvalitetsfaktorn lämnas den oklassad. Tillförlitligheten blir 1 - låg då klassningen av Växtplankton är osäker samt att klassning på Näringsämnen saknas.

Vattenförekomsterna bedöms ej uppnå god kemisk status. Extrapolering indikerar att gränsvärdet för dioxiner överskrids i strömming. Mätningar i fisk visar att gränsvärdet för PBDE överskrids och att det är förhöjda halter av PCB i abborre. Mätningar i fisk visar även att gränsvärdet för kvicksilver överskrids. Gränsvärdena för kvicksilver och PBDE överskrids i alla Sveriges undersökta ytvatten.

Inom Österfjärden har mätningar i sediment visat att gränsvärdet för TBT överskrids. PAH förekommer i sedimenten i halter som överskrider preliminära gränsvärden och halterna av DDT är förhöjda men det saknas i nuläget gränsvärden för DDT.

Vattenförekomsterna (i högre grad Österfjärden) har betydande påverkan från flera punktkällor som Öns reningsverk, SCA Obbola AB och Stena Recycling m. fl. Även Umeå hamn klassificeras som en punktkälla med betydande miljöpåverkan eftersom det bland annat sprids olja som kan bidra med PAH-föroreningar och PCB. Oljedepåer bedöms även ha en betydande påverkan med avseende på PFOS. Detta eftersom det finns krav på släckutrustning vid depåer och regelbunden brandövning. Brandskum tillverkat innan 2011 kan ha innehållit PFOS. Oljedepåer som finns eller har funnits kring vattenförekomsten är SCA Timber AB (Holmsunds sågverk), SCA Packaging Obbola AB, Depå 2 fd OK Holmsund 2:65, Depå 6–8 Svenska Statoil AB Holmsund 2:65, Depå 9 Ragn-Sells Holmsund 2:65 och Depå 10 SAKAB Holmsund 2:65.

Österfjärden belastas även med föroreningar från förorenade områden som till exempel den nedlagda Holmsunds såg där virke doppats i pentaklorfenol som gett upphov till dioxiner i mark, grundvatten och sediment. Utanför pappersbruket finns en fiberbank med mycket förhöjda halter av PCB, DDT, DDE och PAH. Inom oljedepåerna kring vattenförekomsten har många avfallsslag och föroreningar hanterats genom åren bland annat PCB-avfall, kreosotavfall, PAH, petroleum-produkter, aromater och tungmetaller. Fjärdgrundsområdet påverkas även av förorenat sediment i Patholmsviken. Ursprunget är en numera sanerad träimpregneringsanläggning som spridit PAH och metaller. I Patholmsviken har även TBT uppmätts i halter över gränsvärdet inom det grundare hamnområdet i öster.

Österfjärden har en betydande påverkan från dagvatten. Bedömningen baseras på att minst 20 % av tillrinningsområdet täcks av markklasserna "tät stadsstruktur" och/eller "handel, industri" enligt en analys av marktäckedata.

Vattenförekomsterna har även betydande miljöpåverkan avseende diffusa källor som transport/infrastruktur sjöfart och atmosfärisk deposition. Österfjärden har även betydande miljöpåverkan från jordbruk och gammal industrimark. Vattenförekomsterna har betydande miljöpåverkan från pirar, tillsammans med muddring, utfyllnader, invallning och erosionsrisk, som kan utgöra betydande påverkan på vågregimen i vattenförekomsten.

4 Fastställda normer

Ekologisk status Österfjärden: God 2027 (förslag till ny MKN är att God status ska uppnås 2039).

Ekologisk status Fjärdgrundsområdet: God 2021 (förslag till ny MKN är att God status ska uppnås 2027).

Kemisk status: God, med undantag för kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter. TBT har undantag avseende tidsfrist till 2027.

5 Bedömning i undersökningsskedet av planens påverkan på möjlighet att nå miljö kvalitetsnormerna med motivering till gjord bedömning

Den aktuella planen bedöms försvåra möjligheten att vattenförekomsterna ska uppnå god ekologisk status eller god kemisk status.

En utökning av andelen hårdgjorda ytor innebär en försvårande omständighet för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för ekologisk och kemisk status.

Lokalt omhändertagande av dagvatten genom till exempel översilning, infiltration och fördröjnings- och reningssystem krävs för att inte planen ska påverka vattenförekomsten negativt avseende föroreningar som transporteras via dag- och ytvatten.